

Gebiedsontwikkeling Perkpolder

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

28 april 2005 / rapportnummer 1524-rl

commissie voor de milieueffectrapportage

Gemeenteraad van Hulst
Postbus 49
4560 AA Hulst

uw kenmerk
ASK/

uw brief
28 februari 2005

ons kenmerk
1524-rl/Do/lp

onderwerp
Advies voor richtlijnen voor het MER
Gebiedsontwikkeling Perkpolder

doorkiesnummer
(030) 234 76 24

Utrecht,
28 april 2005

Geachte raad,

Met bovengenoemde brief stelde u (als coördinerend bevoegd gezag) de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over Gebiedsontwikkeling Perkpolder.

Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag de vastgestelde richtlijnen krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,

mr. F.W.R. Evers
Voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Gebiedsontwikkeling Perkpolder

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Gebiedsontwikkeling Perkpolder

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieueffectrapport over Gebiedsontwikkeling Perkpolder,

uitgebracht aan de gemeenteraad van Hulst door de Commissie voor de milieueffectrapportage; namens deze

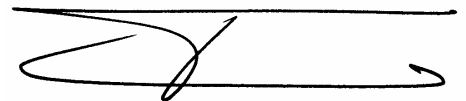
de werkgroep m.e.r.
Gebiedsontwikkeling Perkpolder,

de secretaris

dhr. ir. F.D. Dotinga

de voorzitter

dhr. mr. F.W.R. Evers

Utrecht, 28 april 2005

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	2
3. PLANONTWIKKELING VERSUS EISEN NATUURBESCHERMING	3
3.1 Eerst habitattoets	3
3.2 Doorwerking in het MER.....	4
4. ACHTERGRONDEN.....	4
4.1 Probleemstelling en doelen	4
4.2 Beleidskader	4
5. ALTERNATIEVEN	5
5.1 Alternatieven	5
5.2 Referentie	6
5.3 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	6
6. MILIEUASPECTEN.....	7
6.1 Algemeen	7
6.2 Bodem en water.....	7
6.3 Natuur.....	7
6.4 Nautische veiligheid.....	7
6.5 Waterkering.....	8
7. PRESENTATIE EN KAARTMATERIAAL	8
8. OVERIGE	8

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 28 februari 2005 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in De Groene Long van Zeeuws-Vlaanderen nr.20A d.d. 23 februari 2005
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen
- 5A. Gebiedsbescherming
- 5B. Soortenbescherming

1. INLEIDING

In het gebied Perkpolder in de gemeente Hulst is een aantal activiteiten gepland in het kader van de Gebiedsontwikkeling Perkpolder. Er zijn verschillende initiatiefnemers voor verschillende activiteiten:

1. College van B en W van de gemeente Hulst: voor de herinrichting van een deel van de voormalige veerhaven tot een jachthaven met een capaciteit van maximaal 350 ligplaatsen, 150 (watergebonden) woningen, 200 recreatiewoningen en een daaraan gekoppeld golfterrein met voorzieningen;
2. Rijkswaterstaat Zeeland: inrichting van een gedeelte van de voormalige veerhaven en de daarnaast gelegen Kleine Perkpolder als buitendijks natuurgebied, ter uitvoering van het natuurcompensatieprogramma Westerschelde (1998-2008);
3. Rijkswaterstaat Zeeland en Waterschap Zeeuws-Vlaanderen: aanpassing van de primaire waterkering.

Voor de activiteiten onder 1 en 2 moet er een nieuw bestemmingsplan worden opgesteld waarvoor de gemeenteraad van Hulst het bevoegde gezag is. Voor de activiteit onder 3 is een dijkverbeteringsplan nodig waarvoor Provinciale Staten van Zeeland bevoegd gezag is.

Voor de jachthaven, de golfbaan en de dijkaanpassing is milieueffectrapportage (m.e.r.) verplicht. Omdat de Gebiedsontwikkeling Perkpolder ook betrekking heeft op activiteiten die significante gevolgen kunnen hebben voor Vogel- en Habitatrichtlijngebieden, is ook de Europese Richtlijn Strategische Milieubeoordeling (SMB)¹ van toepassing. Volgens de startnotitie is ervoor gekozen het MER Gebiedsontwikkeling Perkpolder tevens het milieurapport voor de SMB te laten zijn.

Bij brief van 28 februari 2005 heeft de gemeente Hulst (als coördinerend bevoegd gezag) de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER)². De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in *De Groene Long van Zeeuws-Vlaanderen* nr. 20A d.d. 23 februari 2005³.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r. – verder aangeduid als ‘de Commissie’⁴. Het bedoelt aan te geven welke informatie het MER moet bieden om het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de startnotitie. Dat wil zeggen dat dit advies **niet** zelfstandig leesbaar is, maar in combinatie met de startnotitie moet worden gelezen.

Via de gemeente Hulst heeft de Commissie kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁵. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven.

¹ Het gaat om de Europese Richtlijn 2001/42/EG, die per 21 juli 2004 van kracht is. De Nederlandse implementatie zal waarschijnlijk in 2005 plaatsvinden. Tot die tijd is de Europese regelgeving bepalend.

² Zie bijlage 1.

³ Zie bijlage 2.

⁴ Zie voor de samenstelling bijlage 3.

⁵ Zie bijlage 4.

De Commissie heeft bij het opstellen van haar advies, naast de startnotitie, kennisgenomen van:

- *Bestuursovereenkomst Natuurcompensatie Westerschelde* (ministeries V&W en LNV, tien Zeeuwse gemeenten en vier Zeeuwse waterschappen, 27 februari 1998);
- *Projectplan Gebiedsontwikkeling Perkpolder* (projectgroep, 17 december 2004);
- *Ontwikkelingsvisie Hulst: 2. Masterplan Perkpolder* (Grontmij, 25 januari 2005).

De Commissie heeft op 7 april 2005 een locatiebezoek afgelegd en daarbij nadere mondelinge informatie verkregen van de initiatiefnemers, de bevoegde instanties en de MER-schrijvers.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als onderstaande informatie ontbreekt.

Als eerste stap in het MER (maar bij voorkeur voorafgaand eraan) dient het **programma getoetst** te worden **aan de natuurbeschermingswetgeving**. Dit geldt met name voor de jachthavenontwikkeling (direct ruimtebeslag en externe werking door extra recreatiedruk op beschermde gebieden) en de dijk aanpassing (aansluitend aan de beoogde natuurdoelen). Dit voorkomt dat een MER wordt opgesteld met alternatieven die juridisch niet kunnen.

Ontwikkel in het MER een **meest milieuvriendelijk alternatief** (MMA) op grond van de lagenbenadering. Baseer de verdeling van activiteiten op de eerste laag van geomorfologie, reliëf, bodem en water en de daarmee samenhangende natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische waarden en op de tweede laag van de infrastructuur. De eerste laag en – in mindere mate – de tweede laag zijn dan in het MMA sterk sturend voor mogelijkheden van ruimtelijke ontwikkeling.

Presenteer in het MER de **effecten op**:

- de **waterhuishouding**, met name de gevolgen van verzilting van oppervlaktewater en grondwater in het gebied voor de gebruiksfuncties;
- **natuur**, met name op de Westerschelde als Speciale Beschermingszone van de Vogel- en Habitatrichtlijn, waarbij duidelijk moet worden of er significante gevolgen zouden kunnen zijn op kwalificerende habitats en soorten;
- **nautische veiligheid**, met name welke effecten jachthavenontwikkeling kan hebben op de vlotte en veilige vaart op de Westerschelde in verband met de gewenste goede bereikbaarheid van de havens van de industriegebieden in Zeeland en België voor de zeevaart en de binnenvaart. Geef aan welke risico's er nu bestaan, welke toename verwacht wordt en met welke impact.

Wellicht ten overvloede merkt de Commissie op dat het MER een **samenvatting** moet bevatten die toegankelijk is voor belangstellenden en geschikt is voor de bestuurlijke besluitvorming.

3. PLANONTWIKKELING VERSUS EISEN NATUURBESCHERMING

3.1 Eerst habitattoets

Het initiatief hanteert de intentieverklaring van gemeente, provincie en rijks-waterstaat als vertrekpunt. Het programma dat is afgesproken zal moeten voldoen aan de wettelijke vereisten. De Commissie meent op grond van de overgelegde informatie dat het minimaal noodzakelijk is om – als eerste stap in of voorafgaand aan het MER – een habitattoets uit te voeren aan de natuurbeschermingswetgeving⁶ betreffende de jachthavenontwikkeling en de dijkaanpassing. Dit voorkomt dat een MER wordt opgesteld met alternatieven die juridisch niet blijken te kunnen.

Jachthaven

De beoogde jachthavenontwikkeling kan op twee manieren invloed uitoefenen op natuur:

- Er komt in de voormalige veerhaven minder areaal beschikbaar voor natuurontwikkeling ter compensatie van de verdiepingen in de Westerschelde, namelijk zes van de tien hectaren van de voormalige veerhaven. Geef in het MER aan welke eisen gelden voor de natuurcompensatie om te voldoen aan de verplichtingen. Geef aan welke status de gerealiseerde natuurcompensatie zal krijgen, met name of het onderdeel zal worden van de Speciale Beschermingszone van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Presenteer in het MER de negatieve invloed van de jachthaven op de beoogde natuurcompensatie en geef aan of nog voldaan wordt aan de natuurcompensatieplicht.
- De jachthaven zal extra druk genereren op de beschermde gebieden in de Westerschelde⁷. Geef in het MER aan hoe groot die invloed is en geef aan of er significante gevolgen kunnen zijn. Indien er geen zekerheid is dat de natuurlijke kenmerken van het beschermde gebied niet zullen worden aangetast (dit dient te worden vastgesteld op grond van een passende beoordeling, art. 6 lid 3 van de Habitatrichtlijn), dan dienen vervolgstappen van de habitattoets te worden ondernomen, te weten:
 - a. aangeven of er geen alternatieven zijn voor de aantasting⁸,
 - b. of er dwingende redenen van groot openbaar belang zijn,
 - c. of natuurcompensatie garandeert dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft (art. 6 lid 4 Habitatrichtlijn).

Dijkaanpassing

De natuurcompensatieplicht die juridisch voortvloeit uit de Westerscheldeverdiepingen staat niet ter discussie. De invulling ter plekke van natuurdoelen als invulling van de natuurcompensatie Westerschelde moet toetsbaar worden uitgewerkt (in natuurdoelen, kwaliteiten en kwantiteiten). In de startnotitie is echter gekozen voor natuurcompensatie waarbij de natuurdoeltypen die kunnen ontstaan afhangen van het type dijkconcept dat wordt toegepast. Verwacht mag echter worden dat het compensatieplan eerst leidt tot een keuze welke natuurdoeltypen waar na te streven en dat dijkaanpassingen daarop aansluiten.

⁶ Zie ook bijlage 5 voor een uitgebreid overzicht van de systematiek.

⁷ Zie ook de inspraakreactie van Het Zeeuws Landschap (bijlage 4: nr. 5), waarin al indicaties worden gegeven van gebieden waar effecten kunnen optreden en de soorten die ermee gemoeid zijn.

⁸ Hiervoor is de doelstelling van het bevoegd gezag leidend. Zie ook de situatie bij de Westerschelde-containerterminal, waar alternatieven ontwikkeld dienden te worden om werkgelegenheid te stimuleren (dus niet alternatieven voor havenontwikkeling).

3.2 Doorwerking in het MER

Op grond van bovenstaande toetsing dient het programma, waarvoor een MER opgesteld wordt, mogelijk aangepast te worden. Het verdere advies gaat overigens in op het voorgestelde programma in de startnotitie.

4. ACHTERGRONDEN

4.1 Probleemstelling en doelen

De redenen om het plangebied te ontwikkelen zijn – volgens de startnotitie:

- het creëren van vervangende werkgelegenheid ter compensatie van het wegvallen van de veerdienst Kruiningen-Perkpolder;
- het voldoen aan natuurcompensatieverplichtingen ingevolge de verdieping van de Westerschelde.

De Commissie acht het werkgelegenheidsverlies onvoldoende onderbouwd in de startnotitie. Alhoewel geen milieuthema, geeft de Commissie in overweging in het MER alsnog een cijfermatige onderbouwing te geven van de hoeveelheid werkgelegenheid die verloren is gegaan met het wegvallen van de veerdienst en aanverwante activiteiten (ex-post evaluatie). Tevens zou het MER nader inzicht moeten bieden waarom juist gekozen is voor bepaalde werkgelegenheidsbevorderende activiteiten, hoeveel de geschatte werkgelegenheid per activiteit is en hoeveel werkgelegenheid verloren zal gaan in de agrarische sector door verwerving van landbouwgronden en uitkoop van bedrijven (ex-ante evaluatie)⁹.

De Commissie geeft voorts in overweging een onderbouwing van de behoefte aan een golfbaan, recreatiewoningen en ligplaatsen te geven in het MER. Dit houdt in: een uitwerking van marktontwikkelingen, van concurrerend aanbod, van het marktgebied en van doelgroepen.

4.2 Beleidskader

Naast de toetsing aan de natuurbeschermingswetgeving¹⁰, dient – in aansluiting op hoofdstuk 3 van de startnotitie – in het MER het volgende beleidskader te worden behandeld:

- de Watertoets¹¹. De informatie die de waterbeheerder over de randvoorwaarden voor de voorgenomen activiteit heeft verschaft, dient in het MER te worden besproken. Ga in op het beleid van Waterschap Zeeuws Vlaanderen en de consequenties voor het voornemen;

⁹ Het is volgens de Commissie twijfelachtig of de jachthaven (relatief) veel werkgelegenheid zal opleveren (zie ook inspraakreactie nr. 19, bijlage 4).

¹⁰ Zie hoofdstuk 3 van dit advies.

¹¹ Wanneer de voorgenomen activiteit belangrijke gevolgen kan hebben op waterhuishoudkundig gebied (bijvoorbeeld ten aanzien van waterberging, overstromingsrisico, wateroverlast, waterkwaliteit, watervoorziening en verdroging), dan dient een Watertoets te worden uitgevoerd. Dat houdt onder andere in dat de waterbeheerder intensief bij de planvoorbereiding wordt betrokken. In het kader van de Watertoets dient te zijner tijd bij het (ontwerp)besluit een Waterparagraaf te worden gevoegd.

- de nautische restricties die gelden vanuit het *Beleidsplan Westerschelde* (1991) en het *Streekplan Zeeland* (1997). In beide documenten worden de uitbreiding van jachthavens of aanleg van nieuwe jachthavens uitgesloten op grond van de bescherming van natuurwaarden en vanwege de nautische veiligheid;
- in het gebied voorkomende soorten die beschermd worden op grond van de Flora- en faunawet (Ffw). Beoordeel of de activiteit zal leiden tot in de Ffw genoemde verboden gedragingen. Indien dat het geval is, zal een ontheffing op grond van artikel 75 van de Ffw moeten worden aangevraagd. Geef in het MER aan hoe dit wordt georganiseerd¹²;
- het nieuwe Omgevingsplan Zeeland. In de Strategische Milieubeoordeling zal daarvoor o.a. onderzocht worden welke ruimte de Deltawateren bieden voor aanleg of uitbreiding van jachthavens. Voor concrete locaties zal de vraag beantwoord gaan worden of een beoogde locatie past binnen deze capaciteitsanalyse.

5. ALTERNATIEVEN

5.1 Alternatieven

In de startnotitie zijn per deelactiviteit varianten ontwikkeld met een invulling van deze activiteiten op verschillende locaties. De varianten vormen de bouwstenen voor vier alternatieven waarin alle deelactiviteiten zijn opgenomen. De gepresenteerde alternatieven zijn onvoldoende duidelijk omdat:

- de varianten niet herkenbaar terugkomen als bouwstenen voor de alternatieven;
- de overwegingen die hebben geleid tot de combinaties van varianten in de alternatieven ontbreken;
- niet duidelijk is in welke mate de deelactiviteiten onderling samenhangen;
- het inrichtingsprogramma van de alternatieven verschilt (oppervlakten en activiteiten);
- de teksten op de alternatievenkaarten niet leesbaar zijn en een legenda ontbreekt.

Presenteer relevante alternatieven in het MER¹³. Geef daarbij een heldere uitleg over de opbouw ervan en de samenhang en hun onderliggende doelen en interacties. Motiveer de samenstelling van de alternatieven. Geef de alternatieven weer op een duidelijke kaart met eenduidige cartografie en met een verklarende en leesbare legenda.

Bij de keuze voor een nieuwe (overslagbestendige) zeedijk, het ontwerp en de constructie ervan dient het waterkerend vermogen, gerelateerd aan de veiligheid tegen het ontstaan van overstromingen onder extreme (storm)omstandigheden te worden onderbouwd. Hierbij moet aandacht worden geschonken aan het functioneren van de constructie als geheel en van de afzonderlijke elementen ervan en hun functies: bijvoorbeeld de huidige dijk als golfreductor en de overslagdijk als primaire waterkering met eventueel ook de secundaire waterkering.

¹² In het MER kan verder worden volstaan met de effecten op kwalificerende soorten van de Vogel- en Habitatrictlijn en met de effecten op doelsoorten. Zie paragraaf 6.3 van dit advies.

¹³ Bij voorkeur alternatieven die voldoende van elkaar onderscheidend zijn in het MER. Deze hoeven niet alle in de startnotitie gepresenteerde alternatieven te zijn, maar er moet wel een meest milieuvriendelijk alternatief worden ontwikkeld. Zie paragraaf 5.3 van dit advies.

Het voorkeursalternatief – waarvan de Commissie tijdens het locatiebezoek een nieuwe kaart heeft ontvangen – kan eventueel dienen als basisalternatief¹⁴. Dit omdat volgens de startnotitie (blz. 48) het definitieve voorkeursalternatief nog wordt bepaald op grond van de alternatievenvergelijking.

5.2 Referentie

De startnotitie bevat geen eenduidige referentie¹⁵.

De Commissie acht het zinvol de autonome ontwikkeling – met inbegrip van de natuurcompensatie, maar zonder de overige activiteiten – te hanteren als referentie. Dit omdat de natuurcompensatie – ondanks de algemene termen waarin die is omschreven – verplicht is en bestuurlijk vastligt (dus in ieder geval moet worden uitgevoerd) en de overige activiteiten niet.

5.3 Meest milieuvriendelijk alternatief

De startnotitie bevat geen concrete ideeën voor het meest milieuvriendelijk alternatief (MMA).

Omdat de keuze voor lokalisering van de meeste activiteiten nog open ligt, adviseert de Commissie om op grond van de lagenbenadering invulling te geven aan de verschillende activiteiten binnen het initiatief en daarmee een MMA op te bouwen.

Een gebied kent vele uiteenlopende kenmerken. De lagenbenadering brengt hiërarchie aan in de betekenis van deze kenmerken. Het begint met het in kaart brengen van de eerste laag van geomorfologie, reliëf, bodem en water en de daarmee samenhangende natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische waarden. De tweede laag is de laag van de infrastructuur. De eerste laag en – in mindere mate – de tweede laag zijn sterk sturend voor mogelijkheden van ruimtelijke ontwikkeling. De noodzaak daartoe volgt doorgaans uit de derde en bovenste laag, de occupatielaag. Deze bestaat uit het ruimtegebruik voor wonen, werken, landbouw, recreatie en voorzieningen.

Bij het MMA van Gebiedsontwikkeling Perkpolder kan dit principe inhouden:

1. situering van woningen op de hoger gelegen delen en een meer open landschap (golfbaan e.d.) in de lagere delen;
2. water maken op locaties waar oorspronkelijk kreken liepen;
3. natuurontwikkeling op een natuurlijke, robuuste wijze, met zo weinig mogelijk waterstaatkundige kunstwerken;
4. een gesloten grondbalans.

¹⁴ Indien namelijk op voorhand het voorkeursalternatief wordt gekozen, dan heeft de alternatievenvergelijking in het MER weinig nut voor de besluitvorming over het project. Zie ook de inspraakreactie van de fam. Verbrugge (bijlage 4: nr. 19), die erop wijst dat de gemeente al via verschillende kanalen het voorkeursalternatief presenteert.

¹⁵ In de startnotitie wordt op blz. 48 het nulalternatief als referentie voorgesteld. Het daar gepresenteerde nulalternatief is verwarrend omdat het bestaat uit de autonome ontwikkeling van het gebied. Vervolgens staat er dat er geen nieuwe ontwikkelingen zijn, hetgeen aangeeft dat de huidige situatie blijvend is. Dit spoot niet met paragraaf 4.4 in de startnotitie waar onder autonome ontwikkelingen wél diverse ontwikkelingen (zowel ruimtelijk als economisch) worden aangeduid. Onder autonome ontwikkelingen zou ook het initiatief vallen, hetgeen betekent dat het geen geschikte referentie zou zijn.

6. MILIEUASPECTEN

6.1 Algemeen

In de startnotitie is in hoofdstuk 6 een eerste inschatting gegeven van te verwachten milieueffecten. De Commissie acht dit een goede aanzet en geeft daarop in de volgende paragrafen aanvullingen of detailleringen ten behoeve van het MER.

6.2 Bodem en water

Presenteer in het MER de grondbalans van de ontwikkelde alternatieven. Ga ook in op de kwaliteit van de vrijkomende grond en de toepassingsmogelijkheden.

Maak inzichtelijk wat de effecten zijn van de verschillende planonderdelen op de waterhuishouding in het gebied¹⁶. Besteed daarbij in het bijzonder aandacht aan de gevolgen van verzilting van oppervlaktewater en grondwater in het gebied voor de gebruiksfuncties. Denk daarbij niet alleen aan de landbouw¹⁷, maar ook aan bijvoorbeeld de greens van de golfbaan.

6.3 Natuur

De effectbeschrijving in het MER dient in eerste instantie gericht te zijn op de Westerschelde als Speciale Beschermingszone van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Daarbij moet duidelijk worden of er significante gevolgen zouden kunnen zijn op kwalificerende kwalificerende habitats en soorten. De Commissie wijst erop dat ook de extra druk van de recreatievaart op de Westerschelde (dus ruim buiten het plangebied) door de beoogde jachthavenontwikkeling daar ook onder valt¹⁸. Laat bovendien zien wat binnen de alternatieven de effecten zijn op de ter plekke na te streven natuurdoelen als gevolg van de natuurcompensatie Westerschelde.

Overige natuureffecten kunnen worden beschreven aan de hand van doelsoorten en natuurdoeltypen, conform het *Handboek Natuurdoeltypen* (LNV, 2001).

6.4 Nautische veiligheid

In de startnotitie ontbreekt aandacht voor de nautische veiligheid.

Geef in het MER aan welke effecten jachthavenontwikkeling kan hebben op de vlotte en veilige vaart naar de industriegebieden in Zeeland en België. Hanteer daarbij maatgevende situaties (dag, seizoen) voor uitvaarpercentages van jachten en vaardoelen (dagtochten of meerdaagse tochten, waarbij bijvoor-

¹⁶ In de startnotitie wordt bijvoorbeeld melding gemaakt van een verwachte toename van de zoute kwel in het gebied.

¹⁷ Zie de inspraakreacties van de ZLTO en van de fam. Verbrugge (bijlage 4: nrs. 16 en 19) die hierop wijzen.

¹⁸ Zie ook de inspraakreactie van Het Zeeuws Landschap (bijlage 4: nr. 5), waarin al indicaties worden gegeven van gebieden waar effecten kunnen optreden en de soorten die ermee gemoeid zijn.

beeld ook de sluis bij Hansweert richting Oosterschelde gepasseerd zou kunnen worden). Geef aan welke risico's er nu bestaan, welke toename verwacht wordt en met welke impact.

6.5 Waterkering

Maak in het MER duidelijk dat de verschillende varianten voor de zeedijk onder extreme omstandigheden geen effect hebben op de veiligheid tegen overstromen. Neem daarbij de veiligheid van het hele dijkkringgebied in beschouwing.

7. PRESENTATIE EN KAARTMATERIAAL

Communicatie en draagvlak zijn de basis voor succes bij ingrijpende projecten. Dit betekent dat er nadrukkelijk zorg moet worden besteed aan de presentatie van gegevens in het MER. De onderlinge vergelijking van alternatieven dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- recent kaartmateriaal te gebruiken. (met daarop de topografische namen goed leesbaar) en de kaarten te voorzien van een duidelijke legenda.

8. OVERIGE

Voor de onderdelen “vergelijking van alternatieven”, “leemten in milieu-informatie” en “samenvatting van het MER” heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

(bijlagen 1 t/m 5)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 28 februari 2005 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

		Commissie voor de milieu-effectrapportage
	ingekomen :	2 MAART 2005
	nummer	
	doosier	1524-1+2
	kopie naar :	HL/bib/gl/ab

8x

Commissie voor de m.e.r.
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Uw kenmerk	Ons kenmerk	Bijlagen
	ASK/	-
Behandeld door	Doorkiesnummer	Datum
A. van Steveninck	(0114) 389253	28 februari 2005
Onderwerp		Verzenddatum
startnotitie MER Gebiedsontwikkeling Perkpolder		01 MAART 2005

Geachte Commissie,

Op 17 februari 2005 heeft de gemeenteraad van Hulst de startnotitie MER gebiedsontwikkeling Perkpolder in ontvangst genomen. Deze startnotitie is opgesteld op initiatief van het college van burgemeester en wethouders van Hulst en Rijkswaterstaat Zeeland. In overleg met de provincie Zeeland, Waterschap Zeeuws-Vlaanderen, Rijkswaterstaat Zeeland en de gemeente Hulst is besloten dat het coördinerende bevoegd gezag ten behoeve van deze m.e.r.-procedure zal worden verzorgd door de gemeente Hulst (i.c. de gemeenteraad van Hulst).

Bijgaand zenden wij u deze startnotitie in achtvoud toe. Wij verzoeken u uw advies met betrekking tot de richtlijnen voor het MER te formuleren.

Ingevolge de Wet Milieubeheer ligt de startnotitie ter inzage van 24 februari 2005 tot en met 23 maart 2005. De ingekomen reacties zullen linea recta aan u worden doorgezonden.

Hoogachtend,

Burgemeester en Wethouders van Hulst,
De Secretaris, De Burgemeester,

Hulst
Hulst
st.nl
st.nl
10 00
16 27

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de startnotitie in de Groene Long van Zeeuws-Vlaanderen nr. 20a d.d. 23 februari 2005

STARTNOTITIE MILIEU-EFFECTRAPPORTAGE PERKPOLDER

Burgemeester en wethouders van Hulst maken, gelet op het bepaalde in artikel 7.12 van de Wet milieubeheer, bekend dat de gemeenteraad op 17 februari 2005 de Startnotitie MER betreffende Gebiedsontwikkeling Perkpolder heeft ontvangen.

De startnotitie geeft globaal inzicht in de doelstellingen van de initiatiefnemers, de aard, omvang en wijze van realisering van de voorgenomen activiteiten en de te verwachten milieu-effecten van de gebiedsontwikkeling Perkpolder.

Met ingang van 24 februari tot en met 23 maart 2005 ligt de notitie voor een ieder ter inzage op het stadskantoor, gelegen aan de Grote Markt 21 te Hulst, en wel bij het team Ruimtelijke Ordening.

Op grond van artikel 7.14, lid 4 van de Wet milieubeheer kan een ieder gedurende de periode van 24 februari tot en met 23 maart 2005 schriftelijk opmerkingen maken over de op te stellen richtlijnen en de inhoud van het milieu-effectrapport bij de gemeenteraad van Hulst, Postbus 49 4560 AA Hulst.

Op woensdag 16 maart 2005, vindt om 19.30 uur een hoorzitting plaats in het stadskantoor, gelegen aan de Grote Markt 21 te Hulst. Indien u mondeling opmerkingen kenbaar wilt maken en/of de hoorzitting wenst bij te wonen, dient u uiterlijk 15 maart 2005 een afspraak te maken met dhr. A. van Steveninck, bereikbaar op tel. 0114-389253.

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemers: College van B&W Hulst, Rijkswaterstaat Zeeland en Waterschap Zeeuws-Vlaanderen

Bevoegde instanties: Gemeenteraad van Hulst (coördinerend gezag) en Provinciale Staten van Zeeland

Besluit: bestemmingsplan en dijkverbeteringsplan

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C10.2, C10.3, C12.2

Activiteit: Integraal gebiedsplan waarbij verschillende ontwikkelingen zijn voorzien: jachthaven, (recreatie) woningen, golfterrein met voorzieningen, natuurcompensatie en aanpassing van de primaire waterkering.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 23 februari 2005

richtlijnenadvies uitgebracht: 28 april 2005

Bijzonderheden: De Commissie adviseert als eerste stap in het MER (maar bij voorkeur voorafgaand eraan) het programma te toetsen aan de natuurbeschermingswetgeving. Dit geldt met name voor de jachthavenontwikkeling (direct ruimtebeslag en externe werking door extra recreatiedruk op beschermde gebieden) en de dijkaanpassing (aansluitend aan de beoogde natuurdoelen). Het meest milieuvriendelijk alternatief dient te worden ontwikkeld op grond van de lagenbenadering, waarbij de verdeling van activiteiten wordt gebaseerd op de eerste laag van geomorfologie, reliëf, bodem en water en de daarmee samenhangende natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische waarden, en op de tweede laag van de infrastructuur. Verder legt de Commissie nadruk op de effecten op de waterhuishouding (met name de gevolgen van verzilting van oppervlaktewater en grondwater in het gebied voor de gebruiksfuncties), natuur (met name op de Westerschelde als Speciale Beschermingszone van de Vogel- en Habitatrichtlijn, waarbij duidelijk moet worden of er significante gevolgen zouden kunnen zijn op beschermde habitats en soorten) en op de nautische veiligheid (met name welke effecten jachthavenontwikkeling kan hebben op de vlote en veilige vaart op de Westerschelde in verband met de gewenste goede bereikbaarheid van de havens van de industriegebieden in Zeeland en België voor de zeevaart en de binnenvaart).

Samenstelling van de werkgroep:

mr. F.W.R. Evers (voorzitter)

ir. J.H.J. van der Gun

drs. S.R.J. Jansen

ir. K.A.A. van der Spek

Secretaris van de werkgroep:

ir. F.D. Dotinga

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	20050314	E. Mast	Kloosterzande	20050331
2.	20050323	A. Paauwe	Terneuzen	Idem
3.	20050317	Windpark Perkpolderhaven B.V.	Bunnik	Idem
4.	20050322	Zeeuwse Milieufederatie	Goes	Idem
5.	20050323	Stichting Zeeuwse Landschap	Heinkenszand	Idem
6.	20050319	R. Geus	Walsoorden	Idem
7.	20050310	I. Vervaeet	Walsoorden	Idem
8.	20050323	DAS rechtsbijstand, namens dhr. De Kock	Amsterdam	Idem
9.	20050321	J.J.L. Everaert	Walsoorden	Idem
10.	20050313	Fam. Molhoek en fam. Vervaeet	Walsoorden	Idem
11.	20050314	J.P.A. Bogaert	Walsoorden	Idem
12.	20050222	C. Kelder	Kloosterzande	Idem
13.	20050323	PvdA-fractie Hulst	Vogelwaarde	Idem
14.	20050318	A.F.M. Broekmans	Hulst	Idem
15.	20050223	Fam. De Kort	Kloosterzande	Idem
16.	20050305	ZLTO afd. Hulst	Heikant	Idem
17.	20050321	M.E. de Kort	Walsoorden	Idem
18.	20050310	R. de Nijs	Walsoorden	Idem
19.	20050322	Fam. Verbrugge Verslag hoorzitting 15 maart 2005	Walsoorden	20050404

BIJLAGE 5A GEBIEDSBESCHERMING

Gebiedsbescherming op grond van de nieuwe Natuurbeschermingswet¹⁹

De gebiedsbescherming zal vanaf medio 2005 primair geregeld zijn in de nieuwe Natuurbeschermingswet. Voor projecten die gevolgen kunnen hebben voor richtlijngebieden (Vogel- en/of Habitatrichtlijngebieden) of voor beschermde natuurmonumenten dient vanaf dan een vergunning te worden aangevraagd bij de provincie die verantwoordelijk is voor het desbetreffende natuurgebied.

Beschermde natuurmonumenten zijn/worden aangewezen op grond van artikel 10 Nbw, en richtlijngebieden zijn/worden aangewezen op grond van artikel 10a Nbw.

Indien er sprake is van mogelijke gevolgen voor een beschermd natuurmonument - dit kan ook op grond van externe werking - dan dienen de aspecten zoals genoemd in artikel 16, derde lid, Nbw in de aanvraag besproken te worden:

- 1) Kan het project significante gevolgen hebben voor het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren of planten in dat beschermde natuurmonument. Zo ja:
- 2) Kan met zekerheid worden vastgesteld dat de handelingen voortvloeiend uit het project de natuurlijke kenmerken van het beschermde natuurmonument niet aantasten? Zo niet,
- 3) Zijn er dwingende redenen van groot openbaar belang die noodzaken tot het verlenen van de vergunning?

Indien er sprake is van mogelijke gevolgen voor (een) Vogel- en/of Habitatrichtlijngebied(en) – ook eventueel op grond van externe werking - dan dient de volgende informatie, op grond van artikel 19a en volgende Nbw, in het MER te worden opgenomen.

1. Welke instandhoudingsdoelstelling(en) geldt (gelden) voor het desbetreffende richtlijngebied? Op grond van welke natuurlijke habitats (bijlage 1 van de Habitatrichtlijn), welke beschermde soorten (bijlage 2 Habitatrichtlijn) of welke vanwege de Vogelrichtlijn beschermde soorten heeft het gebied zich gekwalificeerd als speciale beschermingszone?
2. Kan op grond van de m.e.r.-plichtige activiteit, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten verslechteren of kan het een verstorend effect hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen? Kan de m.e.r.-plichtige activiteit de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied aantasten?²⁰
3. In het MER moeten de milieugevolgen van de voorgenomen m.e.r.-plichtige activiteit voor het richtlijngebied beschreven worden gelet op de instandhoudingsdoelstelling.²¹
4. Kan er sprake zijn van significante gevolgen met betrekking tot de in dat richtlijngebied beschermde habitats en/of soorten ten gevolge van de voorgenomen activiteit afzonderlijk of in samenhang met andere plannen

¹⁹ Voor een korte toelichting: www.minlnv.nl/natura2000. Voor de gehele tekst en bijlagen zie: www.europa.eu.int/comm/environment/nature/legis.htm

²⁰ Artikel 19d, eerste lid, Nbw.

²¹ Artikel 19e, onder a, Nbw.

of projecten (cumulatie)? Zo ja (ook bij redelijke twijfel), dan moet er een passende beoordeling worden gemaakt.²²

5. Indien er een passende beoordeling gemaakt moet worden, dan kan deze in het MER worden opgenomen.²³
6. Men dient zich ervan te verzekeren, op grond van de passende beoordeling, dat de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied niet zullen worden aangetast.²⁴
7. Wanneer de passende beoordeling leidt tot de conclusie dat er, ondanks mitigerende maatregelen, sprake kan zijn van aantasting van de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied, dan dient er aan de volgende aspecten aandacht besteed te worden:
 - zijn er alternatieve oplossingen (met inbegrip van mitigerende maatregelen), waardoor er geen significante gevolgen voor het beschermde gebied optreden,
 - of zijn er dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?²⁵
 - indien het project toch in of nabij een beschermd gebied moet plaatsvinden om dwingende redenen van groot openbaar belang en mitigerende maatregelen onvoldoende oplossing zullen bieden voor de mogelijke significante gevolgen, welke compenserende maatregelen zullen dan getroffen worden om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

Eisen aan compensatie op grond van richtlijngebieden

Alle hierna genoemde aspecten zijn op grond van ideeën van deskundigen tot stand gekomen. Ze komen niet rechtstreeks uit de jurisprudentie.

1. Geen netto verlies aan waarden wat betreft areaal en kwaliteit (kwantitatieve en kwalitatieve eisen). *Dat wil dus zeggen dat de staat van instandhouding van beschermde habitats en soorten na compensatie gelijk dient te zijn aan de situatie voor de ingreep;*
2. Compensatie dient nabij het getroffen gebied plaats te vinden (*of binnen het ecologische netwerk van de soort*) onder de voorwaarde dat er een duurzame situatie ontstaat (nabijheidbeginsel);
3. De algehele samenhang van Natura 2000 dient gewaarborgd te worden (instandhoudingdoelstelling): daarom kan er nooit financieel worden gecompenseerd.
4. Zowel feitelijk, financieel als bestuurlijk: compensatie tijdig regelen. *Om dat gedurende de ingreep de kans op overleven vermindert, dient de compensatie voor de ingreep plaats te vinden en moet de compensatie door het te nemen besluit ook gegarandeerd worden.*

Het beginsel dat compensatie nabij het verloren gebied moet worden gerealiseerd **kan** ruimer worden ingevuld. Compensatie moet daar worden gerealiseerd waar het optimaal bijdraagt aan het instandhouden van (een) populatie(s). Het merendeel van de populaties van diersoorten in Nederland leeft in

²² Artikel 19f, eerste lid, Nbw.

²³ Artikel 19f, tweede lid, Nbw.

²⁴ Artikel 19g, eerste lid, Nbw.

²⁵ Dwingende reden van groot openbaar belang (art. 6 Habitatrictlijn) met inbegrip van redenen van sociale of economische aard (zie artikel 19g, tweede lid, Nbw). Maar in geval van prioritaire habitats of prioritaire soorten zijn de argumenten beperkt tot die verband houden met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid, of met voor het milieu wezenlijk gunstige effecten dan wel, na advies van de Europese Commissie, andere dwingende redenen van groot openbaar belang (zie artikel 19g, derde lid, Nbw).

een netwerk van grotere en kleinere gebieden die met elkaar zijn verbonden in een zogenaamde netwerkpopulatie. Dit betekent dat uitbreiding van een klein gebied of verbetering van de ecologische verbindingen tussen de gebieden wel eens meer kan bijdragen aan het doel van compensatie dan uitbreiding van een groter gebied. In het MER kunnen dus meer locatiealternatieven voor compensatie in beschouwing worden genomen.

Aanvullende informatie voor een passende beoordeling op grond van de Vogelrichtlijn (VR)

Algemeen

De aangewezen VR-gebieden en aanwijzingsbesluiten zijn te vinden op de website van het Ministerie van LNV: www.minlnv.nl/thema/groen/natuur. De kaarten (bijlage 2) geven een landelijk overzicht maar zijn niet bruikbaar voor de precieze begrenzing. Deze is wel digitaal beschikbaar (shape-files) bij het Expertisecentrum LNV (0318-822500). VR-gebieden zijn aangewezen op grond van twee hoofdgroepen. *Broedvogels*: het landelijk belang voor soorten die genoemd zijn in Bijlage I van de Vogelrichtlijn (vijf beste broedgebieden gerangschikt naar procentueel aandeel in de landelijke populatiegrootte). *Waternvogels*: trekkende watervogels wanneer zich tenminste 1% van de biogeografische populatie in een gebied ophoudt. Artikel 4, lid 4 verplicht tot het nemen van passende maatregelen ter voorkoming van verslechtering van de leefgebieden van de soorten waarvoor een VR-gebied is aangewezen, de 'kwalificerende soorten'²⁶. Per VR-gebied zijn voor de vaststelling van de begrenzing daarnaast ook gegevens van 'begrenzingsoorten' meegewogen²⁷, die waarschijnlijk onder hetzelfde beschermingsregime vallen.

Milieugevolgen

Voor elke kwalificerende soort en begrenzingssoort moet worden aangegeven:

- verandering in het aantal paren en/of individuen;
 - verandering in het oppervlakte leefgebied, wanneer relevant aangeven per functie (broeden, foerageren, slapen);
 - in hoeverre sprake is van *significante gevolgen* tijdens en na de ingreep.
- Let op de kwalificerende soorten zijn niet altijd doelsoorten! Maar dienen dus wel in de effectbeschrijving te worden opgenomen.*

Het wel of niet optreden van significante gevolgen is dé cruciale discussie bij de beoordeling van milieugevolgen in of nabij VR-gebieden. Dit zijn de effecten die de instandhoudingdoelstelling aantasten van de soorten waarvoor een VR-gebied is aangewezen. Het vaststellen en beoordelen daarvan vergt veel kennis van de ecologie van de betreffende soort(en). De volgende toetsonderwerpen bieden daarbij houvast²⁸:

- habitatkeus van de betreffende soort(en);
- functie van het gebied voor de betreffende soort(en);

²⁶ Zie nota van Antwoord Vogelrichtlijn, deel 1, Ministerie van Landbouw Natuurbeheer en Visserij, 23-2-2000.

²⁷ Zie nota van Antwoord Vogelrichtlijn, deel 1, Ministerie van Landbouw Natuurbeheer en Visserij, 23-2-2000.

²⁸ Aangevuld naar "Wie is er bang voor de Korenwolf? Bestuurlijk juridische Kaderreeks 2003, uitgave Rijkswaterstaat

- verstorings- en vluchtafstanden;
- aantallen en zo nauwkeurig mogelijke verspreiding (bijv. broed- en slaapplaatsen);
- wijze van verstoring (bijv. lichthinder op nachttactieve watervogels, grondwater-onttrekking op moerasvogels);
- relatie met andere initiatieven die effect hebben op het gebied (cumulatie).

Om concreet met het begrip significantie te kunnen werken kan, in afwachting van een verdere juridische invulling, de eventuele vermindering van aantal vogels worden weergegeven door bijvoorbeeld een 5-procents-grens; een lagere grens is in de praktijk vaak niet werkbaar. Een afname van het gemiddelde seizoensmaximum van bijvoorbeeld de kleine zwaan ter plekke van >5% van de lokale populatie zou dan kunnen worden beschouwd als significant. Deze benadering is echter onderwerp van discussie. Het is mogelijk dat de verschillende fasen van een plan moeten worden getoetst als de aard van de ingreep een verschillend effect kan hebben.

Elke ingreep dient in combinatie met andere activiteiten (cumulatie) te worden getoetst. Dat geldt ook voor kleine projecten die op zichzelf niet tot significante gevolgen leiden maar door cumulatie wel in significante gevolgen kunnen resulteren. De initiatiefnemer dient wanneer verschillende concrete plannen in/langs een VR-gebied spelen aan te tonen dat ook door cumulatie er geen significante gevolgen aan de orde zijn.

Gebiedsbescherming volgens het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) en de Nota *Natuur voor Mensen Mensen voor Natuur*

Indien de EHS wordt beïnvloed door de voorgenomen activiteit of de alternatieven zal duidelijk moeten worden of er sprake is van bruto of netto EHS. Bruto EHS is nog niet begrensd en netto EHS is al wel begrensd. De provincie is verantwoordelijk voor de begrenzing. Op 1 januari 2003 was 10% van de totale Nederlandse EHS nog bruto-EHS.

Richtlijn op grond van netto EHS

1. Welke belangrijke gevolgen kunnen er optreden voor de te behouden kenmerken en waarden binnen en in de nabijheid van dit gebied²⁹?
2. Zijn er reële alternatieven?
3. Is er sprake van redenen van groot openbaar belang³⁰ die deze aantasting rechtvaardigt?
4. Indien dat het geval is, welke compensatie wordt dan geboden voor het verloren gaan van de wezenlijke kenmerken en waarden?
5. In het SGR worden richtlijnen gegeven voor compensatie (zie hieronder).

Richtlijn op grond van bruto EHS (niet begrensd)

²⁹ Wezenlijke kenmerken en waarden moeten per gebied worden gespecificeerd. Daarbij kan het gaan om: bodemopbouw, -structuur en reliëf; de waterhuishouding; natuurlijke processen; de kwaliteit van bodem, water en lucht; sedimentatie en -erosieprocessen; rust, stilte en openheid; de landschapsstructuur en; gebiedsspecifieke plant- en diersoorten.

³⁰ Redenen van groot openbaar belang; Op basis van een afweging tussen het te beschermen belang en het met het plan of project gemoeide belang wordt al dan niet toestemming verleend. Wordt een plan of project na afweging van belangen toch toegestaan, dan moet voordat het plan of project wordt uitgevoerd een besluit worden genomen over compenserende maatregelen.

Is er sprake van onomkeerbare effecten waardoor de ontwikkelingsmogelijkheden van deze nieuwe natuurgebieden wezenlijk worden aangetast?

Eisen aan compensatie op grond van SGR1 en Nota NMMN

1. In beginsel geen netto verlies aan waarden wat betreft areaal en kwaliteit.
2. Compensatie nabij het gebied, onder de voorwaarde dat een duurzame situatie ontstaat.
3. Indien fysieke compensatie onmogelijk is, dan compensatie door realisering van kwalitatief gelijkwaardige waarden.
4. Indien fysieke compensatie of compensatie door realisering van kwalitatief gelijkwaardige waarden door overmacht onmogelijk is, wordt financiële compensatie geboden die ten goede komt aan natuur. Onder overmacht wordt ook verstaan de dreiging van ernstige vertraging van de procedure.
5. Het tijdstip van het besluit over de ingreep is ook het tijdstip waarop helderheid wordt gegeven over aard, wijze en tijdstip van compensatie.
6. Het tijdstip van daadwerkelijke compensatie is gerelateerd aan het tijdstip van ingreep.
7. Een indicatie wanneer de compensatie geregeld is.

Het beginsel dat compensatie nabij het verloren gebied moet worden gerealiseerd **kan** ruimer worden ingevuld. Compensatie moet daar worden gerealiseerd waar het optimaal bijdraagt aan het instandhouden van (een) populatie(s). Het merendeel van de populaties van diersoorten in Nederland leeft in een netwerk van grotere en kleinere gebieden die met elkaar zijn verbonden in een zogenaamde netwerkpopulatie. Dit betekent dat uitbreiding van een klein gebied of verbetering van de ecologische verbindingen tussen de gebieden wel eens meer kan bijdragen aan het doel van compensatie dan uitbreiding van een groter gebied. In het MER kunnen dus meer locatiealternatieven voor compensatie in beschouwing worden genomen.

Aspecten die aan bod moeten komen bij Natuurontwikkeling waaronder Ecologische Verbindingszones (EVZ's) bijvoorbeeld voor compensatie

In geval van te ontwikkelen EVZ dient in het MER beschreven te worden:

1. type (droog/nat), doel en functie van de EVZ (onder andere lokaal/ regionaal belang), verbinding van welke gebieden en beschrijving van de bestaande natuurdoeltypen in de te verbinden gebieden;
2. welke doelsoorten en de ecologische eisen van deze soorten aan de EVZ;
3. lengte, breedte, configuratie van lijnvormige en vlakvormige elementen (steunpunten);
4. knelpunten (barrières) en mitigerende maatregelen om deze op te heffen.

In geval van de mogelijke aanleg van nieuwe natuurgebieden (natuurontwikkeling) dient in het MER beschreven te worden:

1. locatie, omvang en ligging ten opzichte van, en verbinding met omliggende natuurgebieden;
2. te realiseren natuurdoeltype(n);
3. randvoorwaarden voor de realisering van deze natuurdoeltypen zoals benoemd in het Handboek Natuurdoeltypen (LNV, 2001);
4. beoogde functie van het nieuwe natuurgebied voor het voortbestaan van doelsoorten in aangrenzende natuurgebieden;
5. kans op realisatie (middelen en mogelijkheid tot verwerving).

BIJLAGE 5B SOORTENBESCHERMING

Bestaande situatie en autonome ontwikkeling

In het MER moeten de in het studiegebied voorkomende doelsoorten³¹ worden beschreven die worden beïnvloed door de voorgenomen activiteit en alternatieven. In sommige situaties kan worden volstaan met een gemotiveerde selectie van de voorkomende doelsoorten. Prioritaire³² en kwalificerende soorten³³ moeten deel uitmaken van deze selectie.

Informatie over de doelsoort/kwalificerende soort/prioritaire soort:

- de mate van bescherming (Nederlandse en internationale wet- en regelgeving). *Deze informatie is nodig om indien mogelijk de gevolgen voor de populatie te kunnen toetsen;*
- de mate van bedreiging van de doelsoort in Nederland. Voor het bepalen van de mate van bedreiging wordt gebruik gemaakt van de Rode Lijsten. *Deze informatie is nodig om de ernst van de potentiële gevolgen (voor een populatie) te kunnen bepalen;*
- voor dieren het voorkomen van het aantal individuen/paren per ecologisch netwerk, verdeeld over de deelgebieden. Indien onbekend: de oppervlakte van de leefgebieden van een netwerk;
- voor planten de oppervlakte van de standplaats;

Informatie over de (meta)populatie³⁴ van de doelsoort (alleen voor die doelsoorten waarover wetenschappelijke gegevens beschikbaar zijn):

- betekenis van deze populatie voor het behoud van de soort in Nederland;
- mate waarin deze metapopulatie of het leefgebied duurzaam is, dan wel duurzame condities biedt;
- grootte, verspreiding en dichtheid van de (meta)populatie in het studiegebied of oppervlakte van het leefgebied van de (meta)populatie dat tot een ecologisch netwerk kan worden gerekend.

Voor het beschrijven van de autonome ontwikkeling kan voor dieren gebruik worden gemaakt van de verandering van het aantal individuen/paren of de populatiegrootte over de afgelopen jaren (historische trend). Voor planten kan de verandering in standplaatsoppervlakte worden gebruikt.

Milieugevolgen

Voor elke (geselecteerde) doelsoort/kwalificerende soort/prioritaire soort moet worden aangegeven:

³¹ In het Handboek Natuurdoeltypen; bijlage 3 (LNV, 2001) staan alle doelsoorten.

³² Habitat- en Vogelrichtlijngebieden zijn geselecteerd op grond van het voorkomen van bepaalde natuurlijke habitats en soorten. Een deel hiervan is aangeduid als prioritaire habitat of soort omdat de EU voor de instandhouding hiervan een bijzondere verantwoordelijkheid draagt. Deze prioritaire typen natuurlijke habitats en soorten zijn respectievelijk in bijlage I en II van de Habitatrichtlijn met een sterretje (*) gemerkt. Bij mogelijke aantasting hiervan dient ontheffing te worden aangevraagd bij de Europese Commissie. Alle prioritaire soorten zijn ook doelsoort. Voor hele tekst van de Habitatrichtlijn en bijlagen zie: www.europa.eu.int/comm/environment/nature/legis.htm

³³ Kwalificerende soorten en prioritaire soorten alleen in het geval van Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden.

³⁴ Een soort bestaat uit een groot aantal individuen die in het algemeen samenleven in een metapopulatie. Een metapopulatie bestaat uit een aantal deelpopulaties die onderling met elkaar zijn verbonden waardoor uitwisseling mogelijk is. Deze metapopulatie leeft in Nederland in het algemeen in een ecologisch netwerk van grotere en kleinere gebieden die onderling met elkaar zijn verbonden.

voor dieren:

- verandering van het aantal individuen/paren;
- verandering van de omvang van het leefgebied; wanneer relevant per functie aangeven in hoeverre er sprake is van het optreden van ernstige gevolgen; houd rekening met het optreden van cumulatie³⁵.

voor planten:

- verandering van de grootte van het verspreidingsgebied. Deze wordt bepaald door de abiotische omstandigheden die door het voornemen gewijzigd kunnen worden. Inzicht in de verandering van de abiotische omstandigheden dient als eerste gegeven te worden;
- in hoeverre er sprake is van het optreden van ernstige gevolgen.

Voor de doelsoorten (dieren)/kwalificerende soort/prioritaire soort waarover wetenschappelijke informatie op populatieniveau beschikbaar is moet het volgende worden aangegeven.

Indien de gevraagde informatie onder optie 1 ontbreekt dan kan optie 2 worden toegepast:

Optie 1, de kans op het verdwijnen of uitsterven van een (meta)populatie in het studiegebied. Dit kan kwalitatief worden beoordeeld. Indien die kans zeer groot is zal ook voor de populatie(s) waarmee uitwisseling plaatsvindt een inschatting moeten worden gemaakt van deze kans. Indien er een kans bestaat op verdwijnen of uitsterven moet worden aangegeven wat dit betekent voor het behoud van de soort in Nederland.

Optie 2, de mate van aantasting van de oppervlakte van het ecologisch netwerk, en een inschatting van de gevolgen hiervan voor het voortbestaan van duurzame condities van het ecologisch netwerk van de populatie.

Daarnaast is het te overwegen – maar dit is niet verplicht – om alle informatie die nodig is voor een ontheffingsaanvraag op grond van de Flora- en faunawet (Ffw), ook op te nemen in het MER en de aangeleverde informatie op correctheid te laten beoordelen door de Commissie.

Indien ontheffing moet worden aangevraagd en er is besloten dat dit onderdeel van het MER wordt dan geldt het volgende: iedere in het plangebied voorkomende beschermde soort moet worden genoemd en per soort moet worden aangegeven wat de gevolgen zullen zijn. In geval van een ontheffingsaanvraag kan er dus niet met doelsoorten of een selectie hiervan worden gewerkt. De gevraagde informatie bestaat uit:

1. Welke beschermde planten- en diersoorten op grond van de Ffw komen in en nabij het plangebied voor?
2. Leidt het realiseren van het voornemen tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de Ffw betreffende planten en/of dieren?
3. Kan het plan zodanig aangepast worden dat dergelijke verboden handelingen niet worden gepleegd?
4. Is om het plan te kunnen uitvoeren een ontheffing op grond van art. 75 van de Ffw vereist?
5. Ontheffing kan worden verleend, indien:

³⁵ Cumulatie: elke ingreep in een Vogelrichtlijn- of Habitatrichtlijngebied dient in combinatie met andere activiteiten te worden getoetst. Indien hiervan sprake kan zijn dient de initiatiefnemer aan te tonen dat er ook door cumulatie geen significante gevolgen zullen optreden.

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat (reëel alternatief) en;
- sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu gunstige effecten, en;
- geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Gebiedsontwikkeling Perkpolder

In het gebied Perkpolder in de gemeente Hulst is een aantal activiteiten gepland in het kader van de Gebiedsontwikkeling Perkpolder. In het integraal gebiedsplan staan verschillende ontwikkelingen: jachthaven, (recreatieve) woningen, golfterrein met voorzieningen, natuurcompensatie en aanpassing van de primaire waterkering. Voor de dijkaanpassing is een dijkverbeteringsplan nodig waarvoor Provinciale Staten van Zeeland bevoegd gezag is. Voor de andere activiteiten is een nieuw bestemmingsplan nodig waarvoor de gemeenteraad van Hulst het bevoegde gezag is.

ISBN 90-421-15076